

الأداة (حتى): الوظيفة النحوية والدلالية

م. حسين إسماعيل كاظم

م. أحمد عباس علي

جامعة بغداد – كلية اللغات – قسم اللغة العبرية

Email: hussein.kadhem@colang.uobaghdad.edu.iq

Mobile: [07903609596](tel:07903609596)

Email: ahmedabbas@colang.uobaghdad.edu.iq

Mobile: [07824936171](tel:07824936171)

تاريخ الاستلام: 2021-02-26

تاريخ القبول: 2021-03-21

الملخص

تمثل حروف الجر وأدوات الربط قسمين من اقسام الكلام في اللغة العبرية، واللذان يكثر استخدامها في اللغة ويندر إيلائهما الاهمية البحثية. فقد يمر القارئ على هذه الأدوات ويفهمها بلغته الخاصة، لكن في كثير من الاحيان يكون لهذه الأدوات بعد لغوي واسع في الحقلين النحوي والدلالي، إذ ما قورنت باستخداماتها المتعددة. لذا فقد تناول هذا البحث الأداة (حتى) ذات الوظائف المزدوجة في اللغة العبرية من جانبين: الجانب الاول هو الوظيفة النحوية لهذه المفردة بوصفها حرف جر (تربط الأفعال بالأسماء أو الاسماء بالأسماء) وأداة ربط (لربط التراكيب اللغوية، الجمل او الوحدات النحوية)، أما الجانب الثاني هو الحقل الدلالي، حيث تمثل هذه المفردة اسم ذات لها الكثير من المعان، ودخلت في الكثير من التراكيب اللغوية والعبارات الاصطلاحية، وبشكل عام فإن معناها يفيد الغاية. من الواضح أن المفردة (حتى) قد مرت بتطورات لغوية كبيرة حيث وردت في العديد من الآيات التوراتية وكذلك في عبرية الميشناه، ولها تفسيرات لغوية مختلفة، ودخلت في العبرية الحديثة في تعابير وتراكيب لغوية متباينة.

وبناء على ما تقدم فقد شمل هذا البحث العديد من الشواهد التي تعود لمراحل مختلفة في اللغة العبرية حيثما وردت في النصوص التوراتية والتلمودية، في الادب والصحافة والتي تبين الاستخدامات المتعددة لهذه الاداة، فضلاً عن تصنيف معانيها.

الكلمات المفتاحية: الاداة حتى في اللغة العبرية – الوظيفة النحوية – الوظيفة الدلالية – التطورات اللغوية.

The Prepositions (until): The Grammatical and Semantic Functions

Lecturer . Hussein Ismael Kadhim

Lecturer. Ahmed Abbas Ali

- Baghdad University - collage of Languages

Hebrew Language Department

Receipt date: 2021-02-26

Date of acceptance: 2021-03-21

Abstract:

Prepositions and linking tools represent two sections of speech in Hebrew language, which are frequently used in the language but have little research important. The reader may pass these tools and understands them in his language, but in many cases these tools have a wide linguistic dimension in both of linguistic and semantic fields as if they are compared to their multiple uses.

This research studied the tool (until)- which has dual function in Hebrew -from two sides, the first is the grammatical function of this tool as prepositions (links verbs with nouns or nouns with nouns), and a linking tool (to connect the linguistic structures, sentences or the linguistic units). the second is the semantic field since this tool represent a noun that has lost of meaning, and entered into many linguistic structures and idioms, in general, its meaning is (the end.)

Its clear that the prepositions (until) has undergone major linguistic development where it is found in many biblical verses as well as in the Mishnaic Hebrew, and it has different linguistic interpretations, and has entered modern Hebrew in different linguistic expressions and compositions.

This research included many evidence from various stages of the Hebrew language as mentioned in the biblical and Talmudic texts, in literature and the press, which show the multiple uses of this tool, as well as the classification of its meanings.

Key words: The Prepositions until in Hebrew language - Syntactic Function - Semantic Function - Linguistic developments.

:

המילה (עד): התפקיד התחבירי והסמנטי

מורה. חוסיין איסמעיל קאזם

מורה. אחמד עבאס עלי

אוניברסיטת בגדאד – פקולטת השפות – מחלקת השפה העברית

סיכום:

את מיליות היחס והקישור מייצגות שני חלקי הדיבור של השפה העברית, שמרבים להשתמש בהן בשפה אבל אינם מצמצמים לתת להן את החשיבות בספרות המחקר. הקורא עובר על המילות האילו ומבין אותן בשפה שלו, אבל לרוב יש למילות האילו מימד לשוני רחב בשני התחומים הדקדוקי והסמנטי, בהשוואה לשימושיהן המרובים.

על כן המחקר התייחס למילית (עד) בעלת הפונקציות המוכפלות בשפה העברית משני צדדים: הראשון הוא התפקיד התחבירי למילית זו כמילית יחס (מקשרת בין הפעלים בשמות העצם או שמות עצם בשמות עצם) ומילית קישור (לקשר הצירופים הלשוניים, המשפטים או היחידות התחביריות), וזה הצד השני הוא השדה הסמנטי, כאשר מייצגת מילה זו שם עצם בעלת משמעויות רבות, ונכנסה לצירופים לשוניים וניבים רבים, ובדרך כלל, משמעותה משרתת למטרה.

ברור שהמילית (עד) עברה בהתפתחויות לשוניות גדולות בעוד שהיא באה בפסוקים מקראיים רבים, וגם בתלמוד, ויש לה פרשנויות לשוניות שונות, ונכנסה בביטויים וצירופים לשוניים שונים בעברית החדשה.

בהתבסס על האמור לעיל, המחקר כלל דוגמאות רבות משלבים שונים בשפה העברית, כפי שצוין בטקסטים המקראיים והתלמודיים, בספרות ובעיתונות, המראים את השימושים המרובים במילית זה, בנוסף לסיווג משמעויותיה.

מילות מפתח: המילה עד בעברית – התפקיד התחבירי – התפקיד הסמנטי – ההתפתחויות הלשוניות.

מטרות המחקר:

מטרת המחקר העיקרית לגילוי את התפקידים של המילה (עד), ולשפוך את האור על השינויים החלים על המילה (עד) התחביריים והסמנטיים, לקבוע ולהגדיר את המשמעויות של המילה (עד).

חשיבות המחקר:

חשיבותו של המחקר נובעת מכך לתת את המשמעויות המתאימה למילה (עד) כמילית (יחס וקישור), נפוצה בעברית בדרך כלל ולהבחין את הפונקציות שממלאת לאורך כל הזמן בשלבי העברית ולהגדיר את סיבות גילגול המשמעויות של המילה הנדונה.

שיטת המחקר:

המחקר מסתמך על ניתוח מספר גדול מהדוגמאות מן התנ"ך, התלמוד, הספרות, והחדשות באתרי האינטרנט, לזהוי את התפקידים התחביריים והסמנטיים של המילה (עד), ולפעמים יש יותר מדוגמה כדי להבליט את השינוי במשמעות מבחינה סמנטית.

מבוא:

הלשון מורכבת ממילים, כדי להביע על דבר מסוים, משתמשים בחלקי הדיבור שהם (שמות עצם, פעלים, תאורים, תוארי פועל, מילת יחס ומילות קישור):

(פורסם: 10.08.18 www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5325637,00.html)

ד- מילה לציון הגבול לפעולה שנסתיימה או למטרה מסוימת להשגת התכלית, לדוגמה: "ויִשְׁבוּ שָׁם וְשִׁלְשַׁת יָמִים עַד יָשְׁבוּ הָרְדִפִּים" (יהושע: ב, כב), "ויִכְפוּ אִישׁ אֶת רַעְהוּ עַד דָּוֶד הַגְּדִיל" (שמואל א: כ, מא), "וַיִּדָּם הַשָּׁמֶשׁ וַיָּרֶחַ עִמָּד עַד יָקָם גֹּיֵי אֲבִיבִיו" (יהושע: י, יג).

ה- מילה לציון המשך הזמן במשמעות (עוד, עדיין, במשך הזמן), לדוגמה: "עַד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה בָּא" (איוב: א, יח) א' אבן שושן, 1967, עמ' 1873).

ו- מילה במשמעות (אצל, קרוב ל), לדוגמה: "וְלוֹט יָשָׁב בְּעָרֵי הַכְּפָר וַיִּצְהַל עַד סֹדֶם" (בראשית: יג, יב).

ז- מילה המציינת למילת היחס (אל), לדוגמה: "שִׁמְעָה תִּפְלָה עֲדִיף כָּל בָּשָׂר יְבֹאוּ" (תהילים: סה, 3).

ח- מילת שאלה, כשמצרפת למילת השאלה (מתי), משמשת לציון הזמן, לדוגמה: "עַד מִתִּי אִפְשָׁר לָתֵת שָׁן שֶׁתֵּן בְּקוֹפֶת-חֹלִים? נִזְכְּרָה לִפְתַּע נַחְמָה" (סוּזַנָּה קִמְחִי, אֵלוֹנָה קִמְחִי, 1999, עמ' 140).

ט- רכיב של מילים להבעת גודל עצום, לדוגמה: (אֶלְעֵד) השם נזכר בתנ"ך פעם אחת בלבד "וְזָכַד בְּנוֹ וְשׁוֹתֵלַח בְּנוֹ, וְעֵזֶר וְאֶלְעֵד; וְהַרְגוּם, אֲנָשֵׁי-גֵת הַנּוֹלָדִים בְּאֶרֶץ, כִּי יָרְדוּ, לְקַסֵּת אֶת-מִקְנֵיהֶם." (דברי הימים א: ז, כא). כפי שנאמר השם היה מבני אפרים, דהיינו מנכדי יוסף. מקובל לפרש את השם כשם תאופורי כלומר (כלול בו שם או כינוי של האל) בעל שני רכיבים: "אל + עד", כנראה הפרשנות הפשוטה היא לתת לרכיב "עד" משמעות "נצח". אבל הבעייה הדקדוקית מקשה את ההבנה הזאת: השם "אֶלְעֵד" מנוקד בקמץ. ואילו המילה "עד" (נצח) מנוקדת בפתח.

אז איך ניתן לפרש את הרכיב "עד" בשם "אֶלְעֵד", החוקרים הציעו:

- עַד מִן הַשּׁוֹרֵשׁ (עו"ד), שממנו גם את המילה "עד", עַד וְעַד בדומה לגר וגר. אם כך משמעות אלעד היא "האל העיד" או "האל עד".

- עד מן השורש (עד"י), "עדי" הוא תכשיט והפועל "עדה" משמעותו "התקשטי" (עד/hebrew-academy.org.il).

לעומת השם "אֶלְעֵד", יש כמה שמות תאופוריים אחרים שמיכלים הרכיב השני (עד) בפתח במשמע "נצח". כך מנוקד השם "אֶבְרֵעַד" שמקורו בישעיהו. וכך מקובל לנקד גם שמות מחודשים כגון "עמיעד". ליעד ואפילו אֶלְעֵד - הקרוב כל כך לֶאֱלֵעֵד.

גם כן הרכיב "הררי עד" במשמעות "הרים גבוהים מאוד": "עֲמֵד וַיִּמְדָּד אֶרֶץ רָאָה וַיִּתֵּר גֹּיִם וַיִּתְפַּצְצוּ הָרָרִי עַד שְׁחוּ וַיִּבְעֲרוּ עוֹלָם הַלִּיכוֹת עוֹלָם לוֹ." (חבקוק: ו, 1).

בעברית בתלמוד ובמדרש (בהשאלה) כינוי הערצה לאבות האומה: (מדרש רבה שיר השירים רבה ז, מה יפו).

י- במשפט תמיהה, לדוגמה: "עַד כֵּאֵן הַעֲזַת פִּיךָ בְּרַבִּי?" א' אבן שושן, שם, עמ' 1874).

יא- מילה המציימת תנאי, לדוגמה: "[וישם] לְפָנָיו לְאָכַל וַיֹּאמֶר לֹא אֶכֶל עַד אִם דִּבְרַתִּי דִּבְרַתִּי וַיֹּאמֶר דִּבְרַתִּי" (בראשית: כד, לג).

2- מילה פותחת את המשפטים הפועליים והשמניים:

"עַד בְּלִי יָרַח", "עַד שִׁיצָא עֵשָׂן לְבָן".

3- בפסוקית אופן: לשם תוצאה, משתמשים במילות השיעבוד (עד ש... עד כי...), לדוגמה: "צחקתי למראה הליצן, עד כי דמעות נראו בעיני".

גם פסוקית אופן תוצאה וגם פסוקית זמן עשויות לפתוח במילת השעבוד "עד ש..", ניתן להבדיל ביניהן כך: בפסוקית אופן תוצאה הפסוקית תהיה תוצאה ישירה של מה שקרה בעיקרי, לעומת זאת בפסוקית זמן הפסוקית היא לא תוצאה של העיקרי, כלומר הדברים שנאמרים בה היו מתרחשים גם בלי החלק העיקרי של המשפט. לדוגמה: "עבדנו בגינה, עד שכוחינו אזלו" (אופן תוצאה), "עבדנו בגינה, עד ששקעה השמש" (זמן).

4- מילת קישור:

א- לציון הוספה או מנייה, (זאת ועוד), לדוגמה: "עומר מתנגד למחאה. זאת ועוד, הוא סבור שהיא רק פוגעת בפועלים במקום לסייע להם". "עתיד פרויקט החיילים הבודדים בסכנה. כל זאת ועוד בניוולטר השבועי"

ב- ניגוד או צמצום, (בעוד) לדוגמה: "בעוד אני מטלפנת להזמינו נפתחה הדלת והוא נכנס" (מילון ספיר- בעוד www.milononline.net), "פוטין צריך את איראן הזקה וגרעינית עוד פחות ממה שאנחנו" (פורסם: www.maariv.co.il/news/Article 28/05/2018).

ג- לציון תוצאה, (עד ש), לדוגמה: "בדרך כלל נדרשתי לחרוש ערימות על ערימות של דוחות של מודיס וסטנדרד אנד פרס, עד שמצאתי התשובה" (מייקל סטיינהרדט, 2003, עמ' 80).

ד- השלמה, (ועוד), לדוגמה: "היכן השוטר הוא נפגע ועוד אדם נוסף".

ה- להשוות, (בעוד ש), לדוגמה: "כן, ידידי, אתה יותר מעשי ממני רק בזה, שאני מכיר בהכרה ברורה שאיני מעשי ושאינן כל אפשרות להגיע למטרתנו באופן 'מעשי', בעוד שאתה חושב את עצמך למעשי בהאמינך כי את מטרתנו נשיג באופן מעשי." (מתוך מכתב ("על המעשי והדמיוני" 1909), יהודה לב גורדון: benyehuda.org/gordon).

ו- להסביר (ועוד), לדוגמה: "אלא שלטענת התובעים, הגזברות מחשבת את האגרה לפי "סכום תביעה" שגוי, שכולל גם את האגרה לרשות האכיפה ועוד עלויות שהצטרפו לתיק כמו ריביות בתקופה שבה טופל בהוצאה לפועל, ומחייבת את התובע בהפרש" (פורסם: www.calcalist.co.il/local/articles 14.08.14).

ז- גוף, לדוגמה: "עד כה נסיתי להוכיח שלש טענות: א... ב... ג...".

ח- מעבר, (עד עתה, עד כה) לדוגמה: "אבל כל השירים הללו לא נמצאו עד עתה בכתבי יד, ואין דרך לייחס לו שירי חול נוספים" (שולמית אליצור, 2004, עמ' 163), "כל מה שנאמר עד עתה הוא בבחינת הקדמה ל...", "התפרצות העכברת: עד כה 42 נדבקו" (פורסם: www.mako.co.il/news-israel/health19/08/18) "עד כה ניסינו להגדיר את...".

הרעיון העיקרי המבטא את מילות היחס הקודמות (ל) ו (אל) הוא זה של כיוון (אל, כלפי); ואילו עד מוקדש בעיקר למיקום שהושג על אובייקט או נקודת זמן.

המילה (עד) משמשת כדי לציין תנועה אל מרחק, לדוגמה "עד הנהר הגדול" (דברים: א, ז), "ויבוא הנער עד מקום החצי" (שמואל א: כ, לז) "עד הגבול שלחוך" (עובדיה: א, ז), "נלכה עד הראה" (שמואל א: ט, ט), "נְשׁוּבָה עַד יְהוָה" (איכה: ג, מ).

גם היא משמשת לאחר מילת היחס (מן) לציין להארכה או הרחבה, לדוגמה: "מנהר מצריים עד הנהר הגדול" (בראשית: טו, יח). "מראשו ועד-רגליו" (ויקרא: יג, יב). "מקצות פְּנֵפוֹ וְעַד קְצוֹת פְּנֵפוֹ" (מלכים א: ו, כד).

אותו מבנה מועסק באופן בלעדי, כלומר, בקבלת הספירות כולל כל החפצים או סוגי החפצים. "מְאָדָּם עַד פְּהֵמָה עַד רְמֵשׁ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם" (בראשית: ז, כג), "מְשׁוֹר עַד תְּמוֹר עַד שְׁהַ תַּיִם" (שמות: כב, ג).

מילת יחס (עד) משמשת גם ביחס לזמן, כמו גם מקום, היא באופן בלעדי ובכלל.

א- כעשר מועסקים אך ורק עם הזמן, זה מסמל המשך עד תקופה מסוימת, אשר מסומן לעתים קרובות על ידי שם עצם המסמן, לדוגמה: "נהמים היו הלוך וחסור עד החדש העשירי" (בראשית: ח, ה), "עד יום האחד ועשרים לחדש בערב" (שמות: יב, יח), "מהבקר ועד-הצקרים" (מלכים א: יח, כו).

ב- התקופה שאליה מתייחסת מילת היחס היא לפעמים של התרחשות אירוע מסוים, אשר לעתים קרובות מסומנת על ידי מקור, לדוגמה: "ויאבק איש עמו עד עלות השחר" (בראשית: לב, כה), "יסיר את המסנה עד צאתו" (שמות: לד, לד), "תסתירני עד שוב אפף תשית" (איוב: יד, יג), "שבי אלמנה בית אביך עד יגדל שלה" (בראשית: לח, יא).

ג- לפעמים המקור מלווה מילת יחס זו מציין תקופה עד או לפני כן של אירוע מסוים או לא יתקיים, "לא אוכל לעשות דבר עד באף שמה" (בראשית: יט, כב), "ואם לא יגאל עד מלאת לו שנה תמימה" (ויקרא: כה, ל), "ולא אשוב עד פלותם" (תהלים: יח, לח).

ד- מילת יחס זו משמשת גם לפני הפועל באופן בלעדי, כלומר, כדי לסמן כי האירוע הוא התרחש לא לפני או לפני אבל בעוד, במהלך ביצוע הפעולה מסומן על ידי הפועל, אם זה על אינסופי, לדוגמה: "ואהוד נמלט עד התמהמהם" (שופטים: ג, כו), "עד ימלה שחוק פיה שונאך ילבושו בשת" (איוב: ח, כא).

ה- תאורי מקום, לדוגמה: "ויהי יהושפט הולך וגדל, עד-למעלה" (דברי הימים ב: יז, יב), "ויחמד יצחק חרדה גדלה עד מאד" (בראשית: כז, לג).

ו- תאורי זמן, לדוגמה: "נהנה לא שמעת עד פה" (שמות: ז, טז), "נאסר עד עתה" (בראשית: לב, ה), "עד אנה מאנתם לשמר מצותי ותורתי" (שמות: טז, כח), "עד מתי אתה מתאבל אל שאול" (שמואל א: טז, א), "עד מהרה ירוץ דברו" (תהלים: קמז, טו).

ז- מילת שלילה, לדוגמה: "עד אין מספר" (איוב: ה, ט), "עד לאין מרפא" (דברי הימים ב: לז, טז), "עד פלי גרם" (תהלים: עב, ז), "עד בלתי שמים" (איוב: יד, יב), "עד לא עשה ארץ" (משלי: ח, כו).

ח- על ידי צירוף של מילת היחס (עד) + מילת הזיקה (אשר) מסמנת נקודות שונות של זמן, לדוגמה: "עד אשר תשוב חמת אהיך" (בראשית: כז, מד), לעתים בתוספת מילת היחס (אם), לתת משמעות היפותטית לזמן עבר, למשל "עד אשר אם-הביאנם, אל-מקומם" (במדבר: לב, יז) (Adolphe Neubauer,) (Isaac Nordheimer, 2010, p: 132), (2018, p: 73, 503).

המילה עד מבחינה סמנטית:

המילה (עד) דרך צירופה למספר מילים, מביעה על משמעות רבות ושונות, בעוד שניתן לזכות על הרבה ניבים וצירופים כדלקמן:

1- עד אָהָד:

בעברית החדשה במשמעות: הכול בכל, עד האחרון שבהם, בלי שארית (א' אבן שושן, שם, עמ' 1874), לדוגמה: "הזינה עיניה מן הכלים כולם עד אחד" (מתוך הסיפור היושבת, ח.הז, עמ' 127), וגם "עד-אָהָד יבאו, יחגו עלי דומם משמרת אהבה וקדושה סביב מטתי" (מתוך השיר (לא הרגני אלהים), ח.ג. ביאליק: benyehuda.org/bialik/bia085.html).

בעברית התנכ"ית משפט השלילי במשמעות: אף אחד, אפילו אחד, לדוגמה: "וישלח פרעה ונהנה לא מת ממקנה ישראל עד אָהָד" (שמות: ט, ז).

2- עד אין גבול: = עד אין חקר עד = אין מספר = עד אין קץ = עד אין-סוף

גיב זה מציין למשהו עצום ביותר כלומר בלי שיעור או הערכה (א' אבן שושן, שם, עמ' 1874). לדוגמה: "עשה גדלות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר" (איוב: ט, י), וכן "כוכבים רבים עד אין סוף".

3- עד אם

גיב שמשמש במובן עד אשר, אלא אם כן, רק לאחר ש... (Wilhelm Gesenius, 2008, p: 301). לדוגמה: "נתפלג להשקתו ותאמר גם לגמליך אשאב עד אם פלו לשפת" (בראשית: כד, יט).

4- עד אנה (אן)?

עד להיכן, עד מתי? (Wilhelm Gesenius, Ibid, p: 285) מתי יגיע הקץ ל-, מתי יהיה המועד האחרון או הגבול ל-? (א' אבן שושן, שם, עמ' 1874). לדוגמה: "עד אן תמלל אלה ורוח כביר אמרי פיך" (איוב: ח, ב), כן בשירו של טשרניחובסקי "מי הידוע, עד מתי, עד אן--- הברקיע מישהוא בוכה" (מתוך השיר (מים שלנו), שאול טשרניחובסקי: benyehuda.org/tchernichowsky/mayim_shelanu.html). "עד אנה ונאצני העם הזה ועד אנה לא נאמינו כי בכל האתות אשר עשיתי בקרבך" (במדבר: יד, יא).

5- עד אפס מקום

במשמעות גדוש מאוד, מלא לגמרי, עד קצה גבול הקיבולת, ללא מקום פנוי (א' אבן שושן, שם, עמ' 1874). לדוגמה: "הוי מגיעי בית כבית שדה בשדה יקריבו עד אפס מקום והושבתם לבדכם בקרב הארץ" (ישעיהו: ה, ח), וכן למשל: "הן אף זקוקות למדריך, ולבו לב רוק זקן, מלא אהבה לבנותיו, עד אפס מקום ל'אהבה" (מתוך השיר "הדבורים שלנו", טשרניחובסקי benyehuda.org/tchernichowsky/ama_dedahava), גם מתוך הסיפור "עבים ודקים מעורבים זה בזה יחד, צפופים ודחוקים עד אפס מקום" (מתוך הסיפור "אריה בעל גוף", ח.ג. ביאליק: benyehuda.org/bialik/arie.html).

6- עד ארגיעה

בן-רגע, בזמן קצר מאד (א' אבן שושן, שם, עמ' 1874). לדוגמה: "שפת אמת תפון לעד ועד ארגיעה לשון שקר" (משלי: יב, יט), "אז שבתה עד ארגיעה מלחמת פנים בפנים" (מרדכי אהרון גינצבורג, 2009, עמ' 152), "ארדה-נא עד ארגיעה (הקהל מוחה, צעקות) אל-נא תשימי לבך גברתי רבת-החסד אל זעקת ההמון, ואל רעשם אל תשעי הפעם (קופץ מטה)" (מתוך הסיפור "בי גברתי", אבגידור המאירי: benyehuda.org/hameiri/haoleh_hayored).

7- עד אשר

במשמעות לאחר... "והימים אשר הלקנו מקדש ברנע עד אשר עברנו את נחל זרד שלשים ושמנה שנה" (דברים: ב, יד), וגם בעיתון "הבית היהודי": "לא נצביע עם הקואליציה עד אשר סגן השר ימונה מחדש" (פורסם: www.maariv.co.il/news/politics/Article:18/11/2018).

או גם עד אשר לא: לפני ש, טרם ש (א' אבן שושן, שם, עמ' 1874). לדוגמה: "וזכר את פוראך בימי פחורתיך עד אשר לא יבאו מי הרעה" (קהלת: יב, א).

8- עד אז

לדוגמה: "שכן עד אז היה המסחר הזה כלולו בידי ערבים" (אביעזר שלוש, 1999, עמ' 302).

9- עד בוש, עד יבשת

זמן רב ביותר, זמן ממושך, עד האכזבה (א' אבן שושן, שם, עמ' 1874), לדוגמה: (על נח בתיבה): "נישלח את הערב ויצא יצוא ושוב עד יבשת המים מעל הארץ" (בראשית: ח, ז), וכן (בני הנביאים לאלישע): "ויפצרו בו עד בוש ויאמר

שקלחו וישקלחו חמשים איש ויבקשו שלשה ימים ולא מצאהו" (מלכים ב: ב, יז). "התובע המתין עד בוש אך תיקו בושש לעלות לדין". (פרסום: www.psakdin.co.il/Court04/08/2016), וגם: "ערב והוקילו עד בוש – הרתן אינו, וגמרו אשר לא יבא הלילה, כי מקר בפקר יופיע" (מתוך השיר (אלי) (קטע מפואמה), שאול טשרניחובסקי: benyehuda.org/tchernichowsky/eli_keta.html) שאול טשרניחובסקי, וגם: "היא: אנא, נתחתן מיד! כבר הייתי לך עד בוש!" (דן אלמגור: חייל חייל, אתר שירונת).

10- עד בלי די

ביטוי תנ"כי = עד אשר, ללא הפסקה (G. G. and J. Robinson, 2009, p: 135), בלי סוף, הרבה מאוד לדוגמה: "עד די עדנא ישנא" (דניאל: ב, ט) "על-משקוף אשנבי התנער הקן, וילעע ויצפצף צויץ, צויץ" (מתוך השיר (צפירים), ה. נ. ביאליק: benyehuda.org/bialik/bia040.html), "ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות, אם לא אפתח לכם את ארבות השמים ונהריתי לכם ברכה עד בלי די" (מלאכי: ג, י), "למה זה זיו פניך, תסתיר מעיני, מבט אחד תתני לי, אגילה עד בלי די" (-) (מתוך השיר (בחיכים של נועם) אברהם יבין: shironet.mako.co.il/artist/), וגם: "אני אהבת אותו עד בלי די".

11- עד בלי ירח

במליצה: לנצח, לעולם, לדוגמה: "ורב שלום עד בלי ירח", כלומר (עד שיבקה הירח) (תהילים עב, ז) ("ורוב שלום עד בלי ירח, כשם שחמה ולבנה מאירים לכל העולם - כך הצדיקים עתידין להאיר לעולם"-ילקוט שמעוני תהלים רמז תתו)

12- עד גמרא

עד הסוף, לדוגמה: "לא הספיקה לשתות הבקבוק עד הגמרא" (ברדצ'פסקי, סיפורים קדט), "ואכן, משנה אחרונה שלו היתה כמש"כ בתחילה בזה"ש, לסיים את הסליחות עד הגמרא" (הרב משה בוטון, הרב רועי זק, ואחרים, 2018, עמ' שסט).

13- עד דפא

במליצה: עד כניעה גמורה, עד חורמה (א' אבן שושן, שם, עמ' 1874). לדוגמה: "תשב אנוש עד דפא ותאמר שובו בני אדם" (תהלים: צ, ג), "כים נגרש, ובתחבולות אוון אשר הוא חורש עליכם להשיבכם עד דכא" (מתוך הרומן (עוט צבוע), אברהם מאפו: benyehuda.org/mapu/ayit_tsavua.html). ובהשאלה, במשמעות עד מאוד: "אבל את התישים אהוב אהב להרגיזם עד דפא" (בורלא, עקביה, 38).

14- עד דלא ידע

הביטוי מן הארמית עד שלא ידע: קיצור של המימרה, בתלמוד ביטוי לשכרות מופלגת: "מחייב אניש לבסומי בפוריא (חייב אדם להשתכר בפורים) עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" (מגילה ז:).

בעברית החדשה כינוי מקובל להילולה עממית בתהלוכות ובמסכות (קרנבל) הנערכות בימי הפורים, נכתבת כמילה אחת: "עדלידע", לדוגמה: "4,500 רקדנים: העדלאידע בחולון צבעה את העיר" (יום ראשון, 24 בפברואר 2013: news.walla.co.il/item/2619486).

15- עד דק

טחן או גרס עד אבק, בהשאלה: דנו וחזרו בנושא מכל צדדיו, הרס באופן מוחלט, או: עשה את המעשה עד תום לדוגמה: "ויקח את העגל אשר עשו וישרף באש ויטחן עד אשר דק ויזר על פני המים וישק את בני ישראל" (שמות: לב, כ). "המינויו של לוזון כבר טחן עד דק את הסטטוס של המנהל הספורטיבי הראשון בתולדות מכבי חיפה." (22/02/17) (sport1.maariv.co.il/) "הדחפור טחן עד דק את המבנה הישן כדי להקל על פינוי ההיסות".

16- עד האחרון שבהם

בלי יוצא מהכללי, כלום, עד אחד, לדוגמה: (אלי ישי תוקף: "נחזיר את כל המסתננים - עד האחרון שבהם") (פורסם: www.mako.co.il/news-military/politics/Article_08/12/11).

17- עד הטפה האחרונה

בעברית החדשה מבלי להשאיר שום נוזל או משקה, ובהשאלה גם עד תום הדבר, לדוגמה: "ובנו של הקצין המשמר שתה מהבקבוק הבורגונדי עד הטיפה האחרונה" (שאנדור מאראי, 2002, עמ' 43), "מאבק עד הטיפה האחרונה: למי שייכת וודקה סטולי" (שירות כלכליסט: www.calcalist.co.il/world/articles11.01.18), "לפעמים אני תוהה אם אינני חיה את החיים עד תומם, חיה ומעכלת אותם עד הטיפה האחרונה, עד שלא נותר מהם דבר" (אתי הילסום, 2002, עמ' 132).

18- עד היום

עד ימים אלו ממש, מאז ועד תקופה זו, לדוגמה: "ויסר לךניד כי פרץ ה' פרץ בעזא ויקרא למקום ההוא פרץ עזא עד היום הנה" (דברי הימים א: יג, יא), וכמו כן: "בינה נא זאת: כמה אלפי ספרים נכתבו מימי שקספיר ועד היום הזה" (מתוך (דין וקשבון), יוסף אליהו טריווש: benyehuda.org/treivush/din.html).

19- עד היכן הדברים מגיעים

בתלמוד במובן עד איזה מקום, לדוגמה: "עד היכן הוא אומר?... עד אם הבנים שמחה" (פסחים: י, ו). מה השעור, מה הגבול? "עד היכן כבוד אב ואם?" (קידושין: לא). בעברית החדשה לדוגמה: "בוא וראה עד היכן הגיעו הדברים" (עגנון: כלה, רפ).

20- עד היסוד

בעברית המקראית במשמעות עד הסוף: "ערו ערו עד היסוד בנה" (תהילים: קלז, ז).

עד הבסיס, עד ההתחלה, ללא הותיר זכר, לדוגמה: "כלו את חמתם ביי"ש, ויערו את הצלוחית עד היסוד" (מתוך הסיפור (אריה בעל גוף), ח. נ. ביאליק: benyehuda.org/bialik/arie.html). "הלא ידעת את היהודי הזה ואת שיחו ואת שיגו, שעשוי הוא להקדיח את מימך עד היסוד" (שלום עליכם: אוזים, קלז).

21- עד הלום

עד לכאן, עד למקום זה, עד להישג זה, לדוגמה: "מי אנכי אדני יהוה ומי ביתי--כי הבאתני, עד-הלום" (שמואל ב: ז, יח). ("תודה להורי שהביאוני עד הלום", אמר הנער בדרשת בר המצווה שלו, וכן: "ומי יודע אם לא-נחלי דמעותיהם, העבירונו ונביאונו עד-הלום" (ח.נ. ביאליק: אם יש את נפשך לדעת), וגם: "לכן שלחתי אחריך להביאך עד הלום" (ש. י. עגנון: סיפורי הבעש"ט, הרב הנפטר), וגם: "והשמחה, כי כבר הגענו עד הלום" (נתן אלתרמן: חופת ימים), וגם: "האמת שמרבית הגברים מחומאים כל כך למשמע העובדה שהמתנת להם כל השנים האלה עד הלום" (עמליה הדר, 1997, תל אביב, עמ' 139).

22- עד ולא עד בכלל

בתלמוד במשמעות עד זמן או מקום מסוים, אך לא נכללים בחשבון, לדוגמה: "איכא עד ועד בכלל ואיכא עד ולא עד בכלל" (נידה נח), לדוגמה: "מיום ראשון ועד יום רביעי ולא עד בכלל", כלומר (בימים ראשון, שני ושלישי, אך לא ביום רביעי) (להבדיל מן:).

23- עד ועד בכלל

השיעור האחרון לדבר מה והוא נכלל בחשבון, לדוגמה: "מיום ראשון ועד יום רביעי ועד בכלל", כלומר (בימים ראשון, שני ושלישי, וגם ביום רביעי).

24- עד זוב דם

נלחם בגבורה, בכוח, לדוגמה: "אוהדים חטפו עד זוב דם, היה יכול לקרות אסון" (21/10/2018 www.one.co.il/Article/322676.html), "גן נעול. לא שָׁבִיל אֱלֹוֹי, לֹא דָרָךְ. גֵּן נְעוּל – אָדָם. הָאֵלֶךְ לִי? אוֹ אֶפֶס בְּסָלַע עַד זוּב דָּם?" (מתוך השיר (גן נעול), רחל בלובשטיין: benyehuda.org/rachel/Rac070.html).

25- עד חצי המלכות

בהשאלה נכונות להענות על הבקשה, במטיב האפשרות, לדוגמה: "ויאמר לה המלך מה לך אסתר המלכה ומה בקשתך עד חצי המלכות וינתן לה" (אסתר: ה, ג), גם בעברית החדשה: "אני רוצה לחתום על העיסקה עוד היום. לכן, אלך לקראתך עד חצי המלכות." (עד חצי המלכות. he.wiktionary). "עד חצי המלכות: ברשת מגיבים להגרלת הענק" (מערכת אתר ערוץ הספורט: 21.04.17).

26- עד תרמה

השמדה מוחלטת, מכה נצחת, עד הקץ, לדוגמה: "ויצא האמרי הישב בקר שהוא לקראתכם ויךדפו אתכם כאשר מעשינה הכבדים ויפתו אתכם בשעיר עד תרמה" (דברים: א, מד), "עדי ארדף ואשיגה ואכה עד תרמה" (אברהם אבן עזרא, א 79), "המלשינות מתגברת, ואיש את אחיו רודף עד חרמה" (מנדלי מ"ס, חו), "היכו אותו בשבטים שבידיהם עד חרמה" (ברדצבסקי, סיפורים, רעז) "עלינו להילחם ב'בונד' עד חרמה" (שזר, כוכבי, 135), "ירדפהו עד חרמה בצואר עתק ובתגרת יד רמה" (אברהם מאפו, עיט צבוע, 42).

כנראה, מקור הניב הוא מקראי פירושו חיסול סופי של אויב או תופעה. אבל, הכוונה בסיפור המקראי היא שהמרדף הגיע עד לעיר "תרמה" שבנגב. הפירוש החדש שמקבל הביטוי על שם העיר הקשור לתרם ואולי גם על ההקשר התנכ"י של המלחמה והרדיפה.

27- עד יעבר זעם

תנכ"ית ובהשאלה: עד שהמצב יירגע, שיחלוף הרוגז, שהסכנה תחלוף, לדוגמה: "לך עמי בא בתְּדַרְיָה וסָגַר דְּלִתָּהּ בְּעַדָּךְ, חָבִי כְּמַעַט רָגַעַ, עַד יַעֲבֹר זַעַם" (ישעיהו: כו, כ), וכן: (אָחַד מֵהֶם הָרִי אֱלֹוֹי, וְהָיָה בֶן-עֶשְׂרִים וְנִמְעָלָה... עוֹמֵד כְּבָר בְּשִׂדּוּכִים, אָף חָכּו "עַד יַעֲבֹר זַעַם") (מתוך הפואמה (אלי), ש. טשרניחובסקי: benyehuda.org/tchernichowsky/eli_keta.html) (היינו, שישתחרר מאימת עבודת הצבא), וכן: "חכו עד יעבור זעם איני יכול לומר שהרי זעמו של עולם מתגבר והולך" (ש. י. עגנון, עמ' 291), וכן "עד יעבור זעם באלבזומו החדש, ג'ארוויס קוקר נשמע פחות כמו כוכב בריטפופ ויותר כמו איגי פופ".

28- עד פֶּאן לְשׁוֹנוֹ (דְּבָרִיו) , עד פֶּאן תִּרְף דְּבָרִיו

ניב תלמודי: עד הגבול האחרון ל-, פה מסתיים הדבר, עד המקום הזה, לדוגמה: "עד כאן דברי תלמיד ומכאן ואילך דברי הרב" (ברכות לב.), "עד פֶּאן תְּחוּם שְׂפֵת" (חגיגה טו).

במשמעות (כל-כך הרבה) (במשפט תמיהה), לדוגמה: "עד כאן העזת פניך ברבך?" (ברכות סב.), ולהפך במשמעות (רק זאת בלבד), לדוגמה: "אמרו לו תלמידיו: עד כאן? אמר להם: ולוואי תדעו וכו' " (ברכות כח.). וגם במשמעות עד גבול זה, לדוגמה: "עד כאן העזת פניך ברבך?" (ברכות סב.).

[יב] עד המקום הזה, עד העניין הזה: "עד כאן אומרים בשבת הגדול" (הגדה של פסח).

בעברית החדשה גם במשמעות העניין חייב להפסיק לאלתר, לדוגמה: "יש מקרים שבם מגיע מצב שבו בן אדם אומר: זהו, עד כאן אני מוכן לסבול ולא יותר" (אבשלום אליצור וחיים עומר: אונברסיטת בר אילן, 2004) (רוביק רוזנטל, 2005, עמ' 274).

29- עד פְּדִי

עד לאחר ש- (על יסוד ברכות ה, ז), עד שיעור של - (על יסוד גיטין מה:), לדוגמה: "מעלין בדמיהן עד כדי טרפעיק." (גיטין: מה.) כלומר (הם מזינים בדמם עד כדי קרע).

30- עד פְּדִי פָּךְ

בעברית החדשה, במשמעות כל כך הרבה, במידה רבה כזאת, לדוגמה: (ריבלין: "לא עד כדי כך שוטה להצביע על הדחתי")

(www.makorrishon.co.il/nrg/online/1/ART2/452/172.html:2013/3/14).

31- עד פְּדִי גְחוּךְ

"דמינוי לחלוטין. הומוריסטי כמעט עד כדי גיחוך" (אייזיק אסימוב, 2004, תל אביב, עמ' 198), "נושא: להפסיק לעשן זה קל עד כדי גיחוך" (www.ynet.co.il/home/1,7340,L-2229-14289-28334048,00.html).

32- עד פֶּה

ביטוי תנכ"י במובן עד כאן, עד המקום הזה, לדוגמה: "שָׁבוּ-לְכֶם פֶּה עַם-הַחַמּוֹר, וְאָנִי וְהַנְּעָר, נִלְכָּה עַד-פֶּה" (בראשית כב, ה).

משמעות נוספת לביטוי עד היום הזה, זה עד עתה, לדוגמה: "שִׁלַּח אֶת עַמִּי וְיַעֲבֹדְנִי בְּמִדְבַּר וְהָנָה לֹא שְׁמַעְתָּ עַד פֶּה" (שמות: ז, טז), "בגולן שחון, בשרון גשום: סיכום החורף עד כה" (ynetפורסם: 03.12.18 (www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5418959,00.html)).

33- עד פֶּה וְעַד פֶּה

ביטוי תנכ"י במשמעות בינתיים, בין כה וכה (John Parkhurst, 2013, p: 309), לדוגמה: "וַיְהִי עַד פֶּה וְעַד פֶּה וְהַשָּׁמַיִם הִתְקַדְּרוּ עִבִים" (מלכים א: יח, מה).

34- עד פִּי

תנכ"ית במשמעות עד לאותו זמן, או עד אותו מצב, לדוגמה: "וַיִּבֶן בְּפִלְשֵׁתִים עַד פִּי-יַגְעָה יְדוֹ" (שמואל ב: כג, י). או גם (עד אשר) לדוגמה: "וַיִּלְךְ הַלּוֹךְ וְגָדַל, עַד פִּי-גָדַל מְאֹד" (בראשית כו, יג).

35- עד פְּלוֹת

בעברית המקראית במשמעות עד שיגמר, עד הסוף, לדוגמה: "וַתִּדְבֹק בְּנַעֲרוֹת בְּעַז לְלַקֵּט עַד פְּלוֹת קִצִּיר הַשְּׁעָרִים וְקִצִּיר הַחֲשִׁים וַתִּשָּׁב אֶת חֲמוֹתָהּ" (רות: ב, כג). (אני רוצה שהמכונות במפעל ימשיכו לעבוד ברצף עד כלות כל חומרי הגלם שבמחסן, וכן: "פְּלוֹת אֹרֶר עַם-חֲשֵׁף הַגֵּיעַ, עַד אֶפְסֵי הַתְּהוֹ, לֹא-שָׁלְטָה כֶּם עֵינֵי" (ח. נ. ביאליק: הציץ ומת) וכן: "ויקום על רגליו ויקרא: בא גד... ועד כלות נשמה על רגליו עמד" (נתן אלתרמן: שחר).

בעברית החדשה, במשמעות:

א- עד הסוף, לחלוטין, לדוגמה: "הנרות בערו עד כלות" (שאנדור מאראי, 2002, עמ' 7), וגם "אל תחשוש מפני הזכרונות שלך העז לרוץ עד כלות נשימתך".

ב- (בביטוח משנה) מצב שבו מבטח המשנה, בעת חיסול הסכם הביטוח בינו לבין המבטח, נשאר אחראי לנזקים על פי הפוליסות שהיו בתוקף במועד גמר ההסכם בתנאים שהוסכמו (מילון ספיר-עד כלות www.milononline.net).

36- עד קלות הנפש

בעברית החדשה לאין סוף, לדוגמה: "באנשים שאהבת עד כלות נפש והייתה צריך להיפרד מעליהם" (Yacov Shir, 2011, p: 69). (יעקב שיר גוליאן, 2011, עמ' 69).

37- עד פמה יש ...

א- באיזו מידה? לדוגמה: "עד כמה אתה מוכן לסבול?".

ב- עד מתי, לדוגמה: "עד כמה נחכה לו?".

ג- ביטוי תלמודי במשמעות עד איזה שיעור, לדוגמה: "עד כמה גמילות חסדים?".

ד- ביטוי תנכ"י במשמעות כבר כל כך הרבה, לדוגמה: "עד פמה פעמים אני משפיעך" (דברי הימים ב: יח, טו).

38- עד לא

תנכ"ית" בטרם, לפני ש (Abraham Tal, 2000, p: 8). לדוגמה: "בטרם הרים הטבעו לפני גבעות חוללתי עד לא עשה ארץ וחוצות" (משלי: ח, כה-כו). "עד לא פרא קודשא פריך הוא עלמא" (זוהר: אחרי סט) בפירושו: (שפטרם פרא הקדוש פרוף הוא את העולם) (הזוהר המתורגם: ספר בראשית: פרשת ויגש אליו, דף רה ע"ב).

39- עד לו

תלמודית במשמעות עדיין, עד זמנו, עד הזמן הקרוב אליו (א' אבן שושן, שם, עמ' 1874-1875). לדוגמה: "עזרא כתב ספרו, ויחס של דברי הימים עד לו." (בבא בתרא טו.), "אלמלא יהיה אברהם אבינו מקבל עליו כל עונות הדורות עד לו, הייתי מקבל עליו חטאי הדורות מאברהם עד לי" (רש"י דברי הימים ב: כז, ב).

40- עד לב השמים

ביטוי תנכ"י במקור ציורי המתאר דבר בעל עוצמה נוקבת, חזקה באופן יוצא דופן. על פי תיאור מעמד הר סיני (עד לב השמים www.safa-ivrit.org/exp-abc/ayin), במשמעות עד מרכז השמים, עומק השמים: "נהקר בער פאש עד לב השמים" (דברים: ד, יא).

בהשאלה גם במשמעות, עד למרחוק, עד לשמים: "מכים וחובלים זה את זה ומריבים בחזקה, והקולות והצווחות עולים עד לב השמים!" (שלום עליכם, הקדירה, קכא) (רוביק רוזנטל, שם, עמ' 274). בעברית החדשה גם: "לצרוח עד לב השמים: הדרך המקורית של תומכי קלינטון לציין שנה לתבוסה" (www.kolhazman.co.il 11.11.2017).

41- עד להודעה הנדשה

בעברית החדשה המצב אינו עומד להשתנות בקרוב, לדוגמה: "להכניס את הראש ולא להוציא אותו עד להודעה חדשה" (רוביק רוזנטל, שם, עמ' 79), "עד להודעה חדשה: החל מהשבוע לא יהיו רכבות בשישי בת"א" (ערות 20: 06/01/19), "מפקד הכוחות הצבאיים בבגדאד החליט להפסיק את הופעת העיתון "צות אל-אהאלי" עד להודעה חדשה" (זמן, בגדאד, 5.7) (המזרח החדש (The New East): עמ' 78).

42- עד להשחית

תנכ"ית" עד שבא לכלל חטא, לדוגמה: "וכחזקתו, גבה לבו עד-להשחית וימעל ביה אלקיו" (דברי הימים ב: כו, טז). גם הרגזה או כעס וכד' עד מאוד, לדוגמה: "חרה אפו של אחי אליהו עד להשחית" (שלום עליכם: מעשה כשפים-שמג), בעברית החדשה עד לכלי נשוא: "העירו חמתו עד להשחית"

מתוך הסיפור "אריה בעל גוף", ח.נ. ביאליק: (benyehuda.org/bialik/arie.html).

42- עד לחשבון

בעברית החדשה תשלום זמני למישהו כמכדמה בטרם נערך הסכום הסופי של החשבון, עד לסידור סופי של החשבון, לדוגמה: "ביקשתי מאותה לתת לי קופיקה עד לחשבון" (ויסלבסקי: תר' ילדתי 61), "מכל מקום טל עמד מעות ותן לו עד לחשבון" (עגנון: כלה, קטז).

43- עד לזרא

תנכ"ית, עד שתסלדו ממנו, עד נהפך למאוס בעיניו, שהדבר יימאס, יצא מהאף (זרא במשמעות מאיסה, גועל נפש), לדוגמה: "עד הדיש ימים עד אשר יצא מאפקם והיה לכם לזרא יען כי מאסתם את ה'" (במדבר: יא, ט). המילה מופיעה פעם אחת בלבד בתנ"ך.

44- עד למרחוק

מגיע למרחקים מרחיב, לדוגמה: "ויצא שמו עד-למרחוק" (דברי הימים ב: כו, טו), וגם את הניב (נשמע עד למרחוק) במשמעות הגיע קולו עד למקום רחוק, בהשאלה (התפרסם), לדוגמה: "ואין העם מפירים קול תרועת השמחה לקול בכי העם כי העם מריעים תרועה גדולה והקול נשמע עד למרחוק" (עזרא: ג, יג), וגם: "היה מזמר עימהם בקול נעים ובחשק רב עד כי נשמע למרחוק" (ש"י עגנון: סיפורי הבעש"ט).

45- עד מאד

במידה רבה ביותר, בכל היכולת, בשיעור רב, בכמות גדולה, לדוגמה: "ונתתי המלחמה קשה עד מאד" (שמואל ב: ב, יז) "וישרפו-לו שרפה, גדולה עד-למאד" (דברי הימים ב: טז, יד), גם "כידוע, על מספר רב של מערכות ומחלקות הרחוקות זו מזו עד מאוד מכל הבחינות" (שלומית זרחוביץ, 1987, עמ' 13).

46- עד מאה ועשרים

ברכה מסורתית מקובלת לאדם ביום הולדתו, ימים כשל הנביא משה שחי עד גיל מאה ועשרים בבריאות טובה, לדוגמה: "ויאמר ה', לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה" (בראשית: ו, ג), וגם: "ומשה בן מאה ועשרים שנה בָּמָתוֹ לֹא כָהָתָה עֵינָיו וְלֹא נָס לֶחָה" (דברים: לד, ז). בעברית החדשה גם הפך הביטוי לאריכת ימים בשפת היום יום בישראל, לדוגמה: "המוצר חזק כל כך, שיחזיק מעמד עד מאה ועשרים" (עד מאה ועשרים (/he.wikipedia.org/wiki

47- עד מה

תנכ"ית במובן עד מתי, לדוגמה: "אותתינו לא ראינו אין עוד נביא ולא אָתָנוּ יָדַע עַד מָה" (תהלים: עד, ט), כך גם הביטוי (עד מתי) במשמעות עד איזה זמן, עד אנה? לדוגמה: "עד מתי רשעים ינהו עד מתי רשעים יעלזו" (תהלים: צד, ג), "עד מתי אתה מסלסל בשערך?" (מגילה: יח.). בהשאלה גם במובן זעקה הקוראת להתבוננות פנימית בתנאים של מצב קשה ומתמיד, ומקווה את סופו הקרב, לדוגמה: "עד מתי עצל תשקב מתי תקום משנתך?" (משלי: ו, ט), וגם "עד מתי עוד, קאטילינא, תנצל את סבלנותנו? כמה זמן עוד ישטה בנו טירופך שלך?" (קיקרו, 1985). יתר על כן, הביטוי בא כקריאה לגאולה לעם ישראל הסובל בשנות הגולה. בסלנג הביטוי משמש כשאלה רטורית על הזמן הנותר בשירות החובה בצבא (עד מתי (/he.wiktionary.org/wiki

48- עד מהרה

ביטוי תנכ"י במשמעות במהירות רבה: "השלים אִמְרָתוֹ אֶרְצָךְ עַד מְהֵרָה יְרוּץ דְּבָרוֹ" (תהילים: קטז, טו) בעברית החדשה במשמעות מיד או תכף, לדוגמה: "תנועה זו, שהתקיימה בדרום מערב צרפת, התפשטה עד מהרה למחוזות אחרים" (פיליפ בן נתן וחארים, 1985, עמ' 153).

49- עד מעל לראש

בכל הוויתו, במידה רבה מאוד (רוביק רוזנטל, שם, עמ' 274), לדוגמה: "הבעייה היחידה היא שהבלשים עצמם מתוסבכים עד מעל לראש" (סרט, 2004), וגם "האישה מתקשה שלא להתאהב בו עד מעל הראש." (פורסם: [/www.ynet.co.il/articles10.01.17](http://www.ynet.co.il/articles10.01.17)).

50- עד נשימתו האחרונה

בעברית החדשה עד רגע חייו האחרון, עד שעת מותו: "דעתו הייתה צלולה עד נשימתו האחרונה".

51- עד סוף כל הדורות

לנצח, לתמיד (על יסוד ילקוט, בראשית צה)

52- עד עולם

תנכ"ית לעולמי עולמים, לנצח: "כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אֲתַנְנָה וְלִזְרַעְךָ עַד עוֹלָם" (בראשית: יג, טו), "אין לי בנכסך ובפרותיהן ובפירי פרותיהן עד עולם" (כתובות: ט, א).

53- עד העצם

בעברית החדשה, במשמעות:

א- עד הסוף, באופן יסודי, לחלוטין (עממי): בסיום העסקה הוא הבין שסידרו אותו עד העצם. לא נשאר לו כל רווח.

ב- בכל נפשו והווייתו, בהתקדשות מלאה (מילון ספיר-עד עצם www.milononline.net).

בעברית התנכ"ית במשמעות עד היסוד, עד עיקרו של הדבר, לדוגמה: "וַיְהִי לַעֲתָ בּוֹא הַשָּׁמַשׁ, צָנָה יְהוֹשֻׁעַ וַיְרִידוּם מֵעַל הָעֵצִים, וַיִּשְׁלַכְם, אֶל-הַמַּעְרָה אֲשֶׁר נִחְבְּאוּ-שָׁם; וַיִּשְׁמוּ אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת, עַל-פִּי הַמַּעְרָה, עַד-עֶצָם, הַיּוֹם הַזֶּה" (יהושע: י, כז), וגם: "והחזירה את נתחי העוף לטיגון חוזר במחבת וגלגלה אותם הטיב הטיב בשמן כדי שיחלחל עד העצם, ורק אז יצקה על הכול את ספל המרק" (עמוס עוז, 1995, עמ' 132).

54- עד עצם היום הזה

צורת סיום ספרותית נפוצה, המסבירה כי המצב הקיים נמשך ללא שינוי. והם חיו באושר ועושר עד עצם היום הזה (עד עצם היום הזה [/he.wiktionary.org](http://he.wiktionary.org)), לדוגמה: "וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגִי בְּאֶרֶץ מוֹאָב מוֹל בֵּית פְּעוֹר וְלֹא-יָדַע אִישׁ אֶת-קְבֻרָתוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה" (דברים: לד, ו), "בֶּן-אָדָם כָּתַב-לְךָ אֶת-שֵׁם הַיּוֹם אֶת-עֶצָם הַיּוֹם הַזֶּה סִמְךָ מִלְךָ-בְּכָל אֶל-יְרוּשָׁלַם בְּעֶצָם הַיּוֹם הַזֶּה" (יחזקאל: כד, ב).

55- עד עתה (עכשו)

בעברית התנכ"ית עד לזמן הנוכחי, עד השעה או הרגע הזה, לדוגמה: "וַיִּצְוּ אֹתָם לְאמֹר פֹּה תֵאמְרוּן לְאֲדָנָי לַעֲשׂוּ פֹה אֲמַר עֲבָדְךָ יַעֲקֹב עִם לְבָן גְּרָמִי נֹאחֵר עַד עֶתָה" (בראשית: לב, ה), וגם בעברית החדשה: "עד עתה - רק 50% מכמות הגשם הממוצעת" (www.kikar.co.il/abroad/258298.html).

56- עד צנאר (הגיע עד צנאר) (הגיעו מים עד נפש)

מסאכן מאוד, בכל הוויתו (מאאס בדרך כלל לצרה או מצוקה) הגיע לקצה היכולת, נמאס, אין אפשר לסבול יותר (רוביק רוזנטל, שם, עמ' 274), לדוגמה: "אחלה ביהודה שטף ועבר עד צנאר גיע וקה מטות כנפיו מלא רחב ארצה עמנו אל" (ישעיה: ח, ח). ההסברה במקור מסתכן מאוד (דוגמת המים שמגיעים עד הצוואר ועוד מעט יכסו את הראש ויגרמו למוות).

בעברית החדשה הגיע עד לקצה גבול הסבל, לדוגמה: "לכולנו היה ברור שיש עלינו השגחה אלוהית צמודה, אחרת כבר מזמן היינו בבעיות עד צוואר" (תפוז, 2004), וגם "כאשר כביש עדיין היה בחלום, והבוץ הגיע עד צוואר ממש" (ניב הכבוזה, 2009, עמ' 365).

57- עד שיבוא אליהו

ביטוי תלמודי במשמע זמן בלתי מוגבל: יש להשאיר האבדה בידך עד שיבוא אליהו, הביטוי במקורו: "עד שיבוא אליהו באחרית הימים ויבשר את ביאת המשיח", לעולם, לתמיד. (משמש בהלכה לגבי ממון שאין יודעים למי הוא מגיע ולפיכך נקבע לגביו: "יהא מונח עד שיבוא אליהו").

58- עד שיצא עשן לבן

עד להסכמה מלאה בנושא, עד שהמלאכה תושלם (רוביק רוזנטל, שם, עמ' 274), לדוגמה: "בתנאים דומים במקצת לאלה שהתארכות מהשא-ומתן ממטיה על החולים. עד שיצא עשן לבן." (עמוס עוז, 1998, עמ' 191).

מקור הביטוי בהשאלה מתהליך בחירת האפיפיור החדש בכנסייה הקתולית הנעשה בסדרה של הצבעה סודית. נשרפים הפתקים לאחר כל הצבעה בתנור מיוחד. העשן העולה יהיה צבוע בגלל הוספת חומר לבעירה: אם האפיפיור לא נבחר, העשן יהיה שחור, וכשהאפיפיור נבחר, עשן יהיה לבן (עד שיצא עשן לבן <http://he.wiktionary.org/wiki/לבן>), לדוגמה: "עד שייצא עשן לבן: כיצד ייבחר האפיפיור החדש?" (פורסם: <http://www.ynet.co.il/articles01.03.13>).

59- עד שלא

ביטוי תלמודי קודם ש, טרם, לפני ש, לדוגמה: "עד שלא כתבה שמשו על עלי, זרחה שמשו של שמואל" (יומא לח, ע"ב, קידושין עב, עב) (יהודית ליפשיץ, עודד ליפשיץ ועומר סרגי, 2011, עמ' 129), בעברית החדשה לדוגמה: "טראמפ: לא אשא את נאום 'מצב האומה' עד שלא תסתיים ההשבתה" (פורסם: <http://www.ynet.co.il/articles24.01.19>).

60- עד ש-

א- תנכ"ית במשמעות עד כי, עד אותו הזמן או אותו מצב: "הדלו פרזון בישראל הדלו עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל" (שופטים: ה, ז); "מאימתי קורין את 'שמע' בערבית?... עד שיעלה עמוד השחר" (ברכות: א, א) "יהא מונח עד שיבוא אליהו" (שקלים: ב, ה).

ב- תנכ"ית במשמעות במשך זמן ש, בעוד ש: "עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחון" (שיר השירים: א, יב), "עד שאתם עוסקין בטיט ולבנים קפצתי וגאלתי אתכם" (שיר השירים: מדרש רבה, אתי מלבנון).

ג- תלמודית במשמעות אלא אם כן: "אין מקרכין על הנר עד שייאורו לאורו" (ברכות: ח, ו), "אינו גט עד שיגיע גט לידה" (גטין: ו, ג).

ד- תלמודית במשמעות במקום ש, תחת אשר: "עד שאתה שואלני למה נאמר בהם 'טוב', שאלני אם נאמר בהם 'טוב' אם לאו?" (בבא קמא נה).

(מילון ספיר http://www.milononline.net/do_search.php).

61- עד שתבוא הנקמה מצא הנשמה

תשובה פסימית למי שמבטיח ישועות ונחמות (אברהם אבן שושן, 2007, עמ' 1186). (ברם עלינו להודות כי פעמים רבות אנו חשים כי "עד שתבוא הנחמה תצא הנשמה", וחזון העתיד המזהיר אין בן כדי לבטל, ובוודאי לא להיות סיבה לייסורי ההווה.") (תשס"ב 27/07/02 ערוץ 7). "אבא מיד נעץ היאוש את שפתיו באב וינה ממנו את טפת-החיים האחרונה: עד שתבוא, הנחמה תצא הנשמה. עד שתבוא ההצאה ימות מזיבת-הדמים התכופה." (ש. ל בלאנק, 1932, עמ' 282).

62- עד תם

בעברית תנכ"ית עד להשמדו, לדוגמה: "ובערתי אֶחָרִי בֵּית-יִרְבֶּעֶם, פְּאֶשֶׁר יִבְעַר הַגָּלִל עַד-תַּמּוֹ" (מלכים א': יד, ו). בעברית החדשה במשמעות עד הסוף: הוא לא ויתר וביצע את המשימה עד תום "צשקה היתה דמות תיאטרלית, קיצונית, אבל האמינה עד תום בכל מה שעשתה" (תמר פינקר-ריינר, 2012, עמ' 48).

63- בָּא עַד פִּיכַר לָחֶם

הניב המקביל לו הוא (פְּלִתָה פְּרוּטָה מִן הַפִּיס), בעברית התנכ"ית במשמעות נעשה דל ביותר, לדוגמה: "כִּי בָעַד-אִשָּׁה זֹנְהָ, עַד-כִּפְּרֵר לָחֶם-וְאִשָּׁת אִישׁ--נִפְּשׁ יִקְרָה תְּצוּד" (משלי: ו, כו). הדרדר מצבו הכלכלי: "הַכֶּר-פָּנִים לֹא-טוֹב; וְעַל-פֶּת-לָחֶם, יִפְשַׁע-גִּבּוֹר" (משלי: כח, כא).

בעברית החדשה במשמעות נשאר בחוסר כול, נתרשש כליל; סובל מרעב ומחסור, לדוגמה: "האחד גר בכריסק דליטא הוא "נשרף", ובא עד ככר לחם, והשני נע ונד תמיד ופושט יד להשיא את בנותיו זו אחר זו", "ובאנחה שוברת חצי גופה, ובדמעות הנוזלות בלאט ובלי הרף מעיניה, תתלונן על אישה, גבר לא יצלה, אשר בחטאו הביאה עד ככר לחם" (מתוך הסיפור (הנדיב), י. ל. פרץ: benyehuda.org/perets/hanadiv). וגם: "והיה שואל לכל אורח וכי אפשר שהוא ירד חס ושלום מטה מטה לבוא עד כיכר לחם" (ש.י. עגנון: סיפורי הבעש"ט, בין לילה).

64- בָּאוּ בָּנִים עַד-מִשְׁבֵּר

הניב תנכ"י במקורו ובתלמוד גם נאמר (יושבת על המשבר) כלומר (כיסא הלידה) (מיכאל לייטמן, 2012, עמ' 247), בהשאלה: אין כוח להמשיך לאחר הצרה, הגיע מצב משבר, אין להם להתגבר, לדוגמה: "נִיאֲמָרוּ אֵלָיו פֶּה אָמַר תִּזְקְקֶהוּ יוֹם צָרָה וְתוֹכְחָה וְנִאָּצָּה הַיּוֹם הַזֶּה כִּי בָּאוּ בָּנִים עַד מִשְׁבֵּר וְלֹחַ אֵין לְלֶדָה" (ישעיהו: לז, ג). "וְעַת צָרָה כְּמִכְבִּירָה, וּבָנִים, עַדִּי מִשְׁבֵּר אֵין כֹּחַ לְלֶדָה, וְאֵלוֹ אֶחָסֵר מְאֹכֵל, וּמִשְׁתָּה נְעִים שְׂמֵחַ בְּפִי אֲשִׁים לְצִדָּה" (מתוך השיר (לך נפשי), יהודה הלוי: benyehuda.org/rihal), וגם: "כאשר הרגישו החילים התעלה במלחמת יום הכיפורים, כי לא יגיעו להצילם הבינו כי באו בנים עד-משבר".

65- מִן ... וְעַד (מִן הַמַּסַּד וְעַד הַטַּפְחוֹת)

גם זה וגם זה, הכל יחד, מהיסוד ועד הגג, בהשאלה: מלמטה למעלה, ההתחלה ועד הסוף (www.nivsafa.co.il/?niv=meen-hamasad-vead) (מסד משמע יסוד של בניין. טפחות משמע מונח טכני קדום בבניה) לדוגמה: "כָּל אֵלֶּה אֲבָנִים יִקְרָת כְּמֵדַת גְּזֵית מְגֵרְרוֹת בְּמִגְרָה מִבֵּית וּמְחוּץ וּמִמָּסַד עַד הַטַּפְחוֹת וּמְחוּץ עַד הַקְּצָר הַגְּדוּלָּה" (מלכים א': ז, ט), וגם: "אם לא את הטפחות-רק מסד יסדתם- רב לכם, אחי עמלכם לא לשוא" (ביאליק: תחזקנה ידי כל אחינו), וכן גם: "ישובי המשלט הם מפעל ושרות חלוצי ממסד עד טפחות" (נתן אלתרמן: שבחי הסקטור הפרטי או כולנו חלוצים).

יש הרבה ביטויים על נוסח (מן... עד), כדלקמן:

א- מְאֹלָף עַד תּוֹ

ביטוי תלמודי במשמעות מן ההתחלה עד הסוף, באופן מלא, לדוגמה: "אלו בני-אדם שקיימו את התורה כולה מא' ועד ת' " (שבת: נה), גם בעברית החדשה, לדוגמה: (היא חיברה מדריך "ברלין מאלף ועד תו" של עיתון העיר, מדריך התיירים

העברי היחיד לעיר ברלין שהוא גם נבון, גם רגיש גם מעודכן) (פניה אז-סלזברגר, פניה עוז-זלצברגר, 2001, עמ' 68).

ב- מחוט ועד שרוך נעל

כל הרכוש ללא יוצא מהכלל (כביכול כולל חוטים ושרוכי נעליים), לדוגמה: "אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אָקח מְפָל אֲשֶׁר לָךְ וְלֹא תֹאמַר אֲנִי הֶעֱשִׂיתִי אֶת אֲבָרָם" (בראשית: יד, כג). (איני רוצה ממך כלום, מחוט ועד שרוך נעל, וכן: "כי לא יתנדב אחד מהם לנכבד או בליעל / מחוט ועד שרוך נעל" - יהודה אלחריזי (המאה הי"ב) / מעשה בחזן עם הארץ). "המוזמנים: מחוט ועד שרוך נעל, המוזמנים פתיחת שבוע העיצוב הישראלי במוזיאון העיצוב בחולון" (פורסם: www.haaretz.co.il/gallery 14.05.2011).

ג- מדן ועד אילת

משמעות הביטוי בכל רחבי ארץ ישראל ("אני אוהבת ללכת", אומרת בר סלהוב בת ה-9 ומתכוונת ל-940 הקילומטרים של שביל ישראל הנפרשים מדן ועד אילת) (פורסם: www.ynet.co.il/articles 08.08.08).

ד- מגדיש ועד קמה

בהשאלה: כל הרכוש ללא יוצא מהכלל (גדיש משמע ערמת אלומות. קמה משמע תבואה העומדת להבשיל) שופטים טו ה(מעשי שמשון): "וַיִּבְעַר-אֵשׁ בְּלִפְיָדָיִם, וַיִּשְׁלַח בְּקִמּוֹת פְּלִשְׁתִּים; וַיִּבְעַר מִגְדִּישׁ וְעַד-קִמָּה, וְעַד-כָּרְם זֵיתַי". (השריפה במחסנים כילתה הכל, מגדיש ועד קמה, לא נותר מאומה).

ה- מְגִדְרָה עַד חֲדָרָה

איזור המרכז המורחב של ישראל, לדוגמה: "יום של חמסין: 40 מעלות מגדרה עד חדרה" (פורסם: www.ynet.co.il/articles 24.04.08).

ו- מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יוצא בקיר

בהשאלה: מהדבר הגדול ועד הקטן ביותר, כולם ללא יוצא מן הכלל, לדוגמה: "וַיִּדְבַּר עַל הָעֵצִים מִן הָאָרֶז אֲשֶׁר בְּלִבְנוֹן וְעַד הָאֲזוֹב אֲשֶׁר יֹצֵא בְּקִיר. וַיִּדְבַּר עַל הַבְּהֵמָה וְעַל הָעוֹף וְעַל הָרֶמֶשׂ וְעַל הַדְּגָיִם" (מלכים א: ה, יג). (לכנס המפלגתי הגיעו מן הארז אשר בלבנון ועד אזובי הקיר, כל המנהיגים הוותיקים וכל פעילי השטח).

ז- מדן ועד באר שבע

ביטוי תנכ"י במשמעות מכל רחבי הארץ, מצפון עד דרום, לדוגמה: "וַיִּדְעוּ, כָּל-יִשְׂרָאֵל, מִדָּן, וְעַד-בְּאֵר שֶׁבַע: כִּי נִאֶמְן שְׁמוּאֵל, לְנִבְיָא לַיהוָה" (שמואל א: ג, כ), בעברית החדשה גם: "היום לפני 70 שנה: רחובות הארץ הוחשכו מדן עד באר שבע" (עיתון הארץ: פורסם: 03.06.2010 עודכן ב: www.haaretz.co.il/news/education01.09.2011), וגם: "אשר ראש הממשלה האהוב על כולם נבחר, יצאו כל תושבי ארץ ישראל, מדן ועד באר שבע בריקודים" (מדן ועד באר שבע he.wiktionary.org/wiki).

כנראה, כי הניב הוא תנכ"י במקור על פי השטח שנקבעו בו גבולותיה הלאומיים של ממלכת דוד ושלמה עליהם השלום (בוסתנאי עודד, 2007, עמ' 259).

ח- מִכַּף רֶגֶל וְעַד רֹאשׁ

ביטוי תנכ"י במובן בכל חלקי הגוף, כולו, מלמטה למעלה, בלי להשאיר מקום פנוי: "מִכַּף-רֶגֶל וְעַד-רֹאשׁ אֵין-בוֹ מָתָם, פָּצַע וְחִבּוּרָה וּמִכָּה טְרִיָּה" (ישעיה: א, ו); וגם: "אֲכֹן נִבֵּל הָעַם, מְלֹא נִקְלָה נְרוּשׁ, כְּלוֹ רֶקֶב וּמְסוּס מִכַּף רֶגֶל עַד-רֹאשׁ!" (מתוך השיר (אֲכֹן חֲצִיר הָעַם), ח. נ. ביאליק: benyehuda.org/bialik/bia024.html), וגם: "אח, חבר'ה, אזכורה את

ציפקה בקרב, דרוכה מני ראש עד כף רגל" (מתוך השיר 'צ'יזבט), חיים חפר: (/shironet.mako.co.il), וגם: "הנחות מכף רגל ועד ראש: מכירות אופנה" (פורסם: 08.12.11 /www.ynet.co.il/articles).

ט- מצאת החמה עד צאת הנשמה

ניב בעברית החדשה, במשמעות במשך כל היום, מן הבוקר ועד הערב, לדוגמה: "ואיך הוא מתבייש לשאול אותי שלאות כאלה שהרי אני עובדת כמו חמור מצאת חמה ועד צאת הנשמה ורק מבשלת ומקפלת ומגהצת" (יוסי וקסמן, 1999, עמ' 186).

י- ממטולה ועד אילת - בכל רחבי ארץ ישראל

סוג שני של מילית (עד), נמצא בניבים נוספים מסוימים במשמעות (לנצח) כדלקמן:

1- עד נצח

"תבוא, עד-דור אבותיו; עד-נצח, לא יראו-אור" (תהילים: מט, כ) לעולם נצטרף

2- לעד

תנכ"ית במשמעות לעולם, לנצח, לדוגמה: "יראת יהוה, טהורה--עומדת לעד" (תהילים: יט, י).

3- עדי עד

ביטוי תנכ"י במשמעות לנצח נצחים, לעולמים, לדוגמה: "כי-אם-שישו וגילו עדי-עד, אשר אני בורא" (ישעיהו: סה, יח).

4- עד עולמי עד

ניב תנכ"י במובן לעולם, לנצח גם בא בצורה (לעולמי עד), לדוגמה: "לא-תבשו ולא-תקלמו, עד-עולמי עד" (ישעיהו: מה, יז), וגם: "ולעולמי עד לא אשכח מבטה" (ח.ג. ביאליק, ביום סתו).

5- מעתה ועד עולם

ביטוי תנכ"י במשמעות מעכשיו ולנצח "כי, כל-העמים, ילכו, איש בשם אלהיו; ואנחנו, נלך בשם-יהוה אלהינו--לעולם ועד" (מיכה: ד, ה).

6- לעולם ועד

ביטוי תנכ"י במשמעות לנצח, לתמיד, לעד, לדוגמה: "יהוה ימלך, לעלם ועד" (שמות: טו, יח).

7- הררי עד

"רצה ויתר גוים, ויתפצצו הררי-עד" (חבקוק: ג, ו) כלומר הרים המתנשאים לגובה רב.

8- ירוק-עד

בעברית החדשה צמח ירוק תמיד, נשירים אינם נושרים בשלכת: "שתלנו בגינה שתילים ירוקי-עד; עץ הברוש ירוק עד". "הזית הוא ירוק עד".

9- עדיין, עדיין

מילה תלמודית במשמעות עוד, עד כה, עד עתה, עד שעה זו, לפי שעה (א' אבן שושן, שם, עמ' 1878), לדוגמה: "עדיין מחלקת במקומה עומדת" (מקראות: ד, א), "ועדיין היא טסה ומשוטטת בעולם" (ח.ג. ביאליק, ואם), "אז אולי היינו יחד, אני זוכר את זה עדיין" (לבן אלוהים, 2016, עמ' 132), "ומי עדיין שותק? נתניהו" (ערוץ 7, פורסם: 30/01/19).

גם לפעמים מצרפת לה! השאלה, לדוגמה: "עֲבִים זָכִים, הַעֲדִין, דֹּדֵי בְּחִיר לְכָבִי אֵין?" (מתוך השיר (בֵּין נֶהָר פְּרַת וְנֶהָר חֶדְקָל), ח.ג.ביאליק: benyehuda.org/bialik/bia).

גם המילה (עוד) התנכ"ית באה לפעמים במשמעות עדיין, לדוגמה: "עוד היום גדול" (בראשית: כט, ז), "הרוח עוד נושבת והגלים עודם גבוהים".

10- עֲדָפוֹן

תלמודית מקור המילה (עד + כאן) במשמעות:

א- השלמה לפי הנתונים האחרונים, הבאה והתאמה עד עכשיו: "לפני עשרים דקות קיבלנו עדכון ממטה המשטרה הארצית".

ב- הבאה למצב ההוֹנָה על כל החידושים, לדוגמה: "עדפון המחלקה במכשור חדשני".

ג- אספקת מידע שוטף ליחיד או לקבוצה בעניין כלשהו, לדוגמה: "אוליבר, אני מאמין שיש לך עדכון בעניין שעליו שוחחנו".

ד- שינוי מידע על פי המידע הזמין המאוחר ביותר, לדוגמה: "רוב, בדיוק קיבלתי את עדכון מזג האוויר".

ה- שינוי תוכנו של קובץ או של בסיס נתונים, כדי להתאימם למציאות חדשה. העדכון יכול להיעשות עבור שינוי בודד או עבור קבוצת שינויים, ויכול לכלול הוספת, ביטול ושינוי נתונים.

המסקנות:

בסופו של דבר המחקר הגיע לממצאים רבים לגבי המילית (עד), נתן לסכם אותם:

1- למילית (עד) יש מספר תפקידים תחביריים, הן כמילת יחס והן כמילת קישור, לציון הזמן או המקום וברוב המקרים להביע על המטרה.

2- בנוסף להיותה כמילת יחס וקישור, יש לה תפקיד תחבירי במשפט תמיהה, במשפט שאלה, בפיסוקית תנאי ואופן, במשפט שמני ופועלי.

3- נראה ברור כי המילה (עד) עברה בשינויים סימנטיים רבים, בין העברית המקראית והתלמודית והעברית החדשה.

4- לפעמים המילה (עד) נותנת משמעות שונה מזו של המקור שבביטוי או ניב מסוים, דרך ההשאלה או ההתפתחות הלשונית, או אפילו בין שלבי השפה עצמם.

5- המילה נכנסה בניבים ובצירופי לשון רבים, בהתבסס על סיפור, אמירה, מקום, מצב או מקרה מסוים, שקובע את משמעותה.

6- המילה (עד) התפתחה בעברית החדשה כרכיב במילים להביע על גודל עצום של משהו.

7- באופן מיוחד משמשת המילה (עד) לאחר מילת היחס (מן) לציון הארכה או הרחבה של משהו.

8- בביטויים שמכלים (מן...ועד), נראה שיש חשיבות ברכיב הראשון לעומת זה השני.

הביבליוגרפיה

המקורות העבריים:

[1] תנ"ך.

[2] תלמוד.

[1] אברהם אבן שושן, המילון החדש, כרך 5, הוצאת קרית ספר, ירושלים, 1967.

[2] אברהם אבן שושן, מלון אבן-שושן: כרך 4, 2007.

[3] אייזיק אסימוב, אני, רובוט, הוצאת כתר, תל אביב, 2004.

[4] אתי הילסום, השמיים שבתוכי, הוצאת כתר, תל אביב, 2002.

[5] בוסתנאי עודד, תולדות עם ישראל בימי בית ראשון, האוניברסיטה הפתוחה, תל אביב, 2007.

[6] הזוהר המתורגם: ספר בראשית: פרשת ויגש אליו, דף רה ע"ב.

[7] המזרח החדש (The New East): כרך א', חוברת 1, אילמ"א (האגודה הישראלית ללימודי המזרח התיכון והאסלאם).

[8] הרב משה בוטון, הרב רועי זק, ואחרים, ירחון האוצר - גיליון כ: בענייני מועדי תשרי, ראובן חיים קליין, 2018.

[9] יהודית ליפשיץ, עודד ליפשיץ ועומר סרגי, תנ"ך לחטיבת הביניים: משבטים לממלכה - כיתה ח, ירושלים, הוצאת יד יצחק בן-צבי מט"ח, 2011.

[10] יוסי וקסמן, אל נא תאמר לי שלום, הוצאת כתר, תל אביב, 1999.

[11] יעקב שיר גוליאן, חושך בקצה המנהרה (סיפור החלון), תאגיד קליבריס, ארצות הברית, 2011.

[12] לבן אלוהים, הכל עדיין: לבן אלוהים, תל אביב, 2016.

[13] מייקל סטיינהרדט, No bull: מסע ההשקעות שלי בג'ונגל של וול סטריט, הוצאת כתר, תל אביב, 2003.

[14] מיכאל לייטמן, מקושרים על פי חוקי הטבע, הוצאת לייטמן, תל אביב, 2012.

[15] מרדכי אהרון גינצבורג, ספר: פי החירות, אוניברסיטת הרווארד, 2009.

[16] ניב הכבוצה, כרך 19, אוניברסיטת קליפורניה, 2009.

[17] סוזנה קמחי, אלונה קמחי, סוזנה הבוכיה, הוצאת כתר, תל אביב, 1999.

[18] עמוס עוז, ממורדות הלבנון: מאמרים ורשימות, הוצאת כתר, תל אביב, 1998.

[19] עמוס עוז, פנתר במרתף, הוצאת כתר, תל אביב, 1995.

[20] עמליה הדר, תהיי גבר: הלקסיקון הפמיניסטי העברי הראשון, הוצאת כתר, תל אביב, 1997.

[21] פיליפ בן נתן ואחרים, שנאת ישראל ואנטישמיות, יחידות 3-4, האוניברסיטה הפתוחה, תל אביב, 1985.

[22] פניה עודד-זלצברגר, ספר: ישראלים, ברלין, הוצאת כתר, תל אביב, 2001.

[23] קיקרו, הנאום הראשון נגד קאטילינא. תרגום: ארנסט דוד קולמן. מוסד ביאליק, 1985.

[24] רוביק רוזנטל, מילון הסלנג המקיף, הוצאת כתר, תל אביב, 2005.

[25] ש. י. עגנון, תכריך של סיפורים.

[26] ש. ל. בלאנק, בשעת חרום, הוצאת "הרציון", 1932.

[27] שאנדור מאראי, הנרות בערו עד כלות, הוצאת כתר, תל אביב, 2002.

[28] שולמית אליצור, שירת החול העברית בספרד המוסלמית, כרך 1, הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, תל אביב, 2004.

[29] שלומית זרחוביץ, עד מאה ועשרים, האוניברסיטה הפתוחה, תל אביב, 1987.

[30] שרה לפיקין, נועה בדיחי-קלפוס, שלב א: עברית לשון, הבנה והבעה, כרך 2, הוצאת מט"ח, תל אביב, 2006.

[31] תמר פינקרריינר, תום שתיקה: פרקי זיכרונות, הוצאת יד יערי, תל אביב, 2012.

The Bibliography:

[-]Bible .

[-]Talmud.

[1]Abraham Tal, A Dictionary of Samaritan Aramaic (2 vols.), BRILL, 2000 .

[2]Adolphe Neubauer, "Abu al-Walīd Merwān Ibn Janāh, Kitāb al-Usul", Clarendon Press, 2018.

[3]Amalia Hadar, Be a Man: The First Hebrew Feminist Lexicon, Keter Publishing, Tel Aviv, 1997.

[4]Amos Oz, From the Slopes of Lebanon: Articles and Lists, Keter Publishing, Tel Aviv, 1998.

[5]Amos Oz, Panther in the Basement, Keter Publishing, Tel Aviv, 1995.

[6]Avraham Ibn Shushan, Ibn Shushan Dictionary: Vol. 4, 2007 .

[7]Avraham Ibn Shushan, The New Dictionary, Vol. 5, Kiryat Sefer Publishing, Jerusalem, 1967 .

[8]Bustanai Oded, History of the People of Israel in the First Temple Days, The Open University, Tel Aviv, 2007 .

[9]Cicero, the first speech against Catalina. Translated by: Ernest David Coleman. Bialik Institute, 1985.

[10]Etty Hilsom, The Sky Within Me, Keter Publishing, Tel Aviv, 2002 .

[11]Fanya Oz-Salzberger, Book: Israelis, Berlin, Keter Publishing, Tel Aviv, 2001.

[12]G. G. and J. Robinson, An Hebrew and English Lexicon, 4th Ed, Princeton University, 2009 .

[13]Isaac Asimov, I, Robot, Keter Publishing, Tel Aviv, 2004 .

[14]Isaac Nordheimer. A Critical Grammar of the Hebrew Language, Vol 2, new york Wiley and Putnam.

[15]Jacob Shir Golian, Darkness at the End of the Tunnel (The Story of the Window), Calibris Corporation, USA, 2011.

- [16]John Parkhurst ,A Hebrew and English Lexicon Without Points, T. Davison, New York Public Library, 2013 .
- [17]Michael Laitman, Linked According to the Laws of Nature, Laitman Publishing, Tel Aviv, 2012 .
- [18]Michael Steinhardt, No Bull: My Journey of Investment in the Jungle of Wall Street, Keter Publishing, Tel Aviv, 2003 .
- [19]Mordechai Aharon Ginzburg, Book: According to freedom, Harvard University, 2009 .
- [20]Niv ha-kevutzah, Vol. 19, University of California, 2009 .
- [21]Philip Ben Natan and Others, Hatred of Israel and Anti-Semitism, Units 3-4, The Open University, Tel Aviv, 1985.
- [22]Rabbi Moshe Botton, Rabbi Roy Zack, and other finance magazine - Issue 20: dates matters of Tishri, Reuven Haim Klein, 2018., 2018.
- [23]Rubik Rosenthal, The Comprehensive Slang Dictionary, Keter Publishing, Tel Aviv, 2005 .
- [24]Sandor Murray, The Candles Burned to the Bride, Keter Publishing, Tel Aviv, 2002.
- [25]Sara Lipkin, Noa Badihi-Kalfus, Phase A: Hebrew Language, Comprehension and Expression, Vol. 2, Published by the Center for Educational Technology, Tel Aviv, 2006.
- [26]Shamuel Leib Blank, In an Emergency, Har Zion Publishing, 1932.
- [27]Shlomit Zarchovich, Up to One Hundred and Twenty, Open University Press, Tel Aviv, 1987.
- [28]Shmuel Yosef Agnon, a shroud of stories .
- [29]Shulamit Elitzur, Hebrew Sand Song in Muslim Spain, Vol. 1, Open University Press, Tel Aviv, 2004.
- [30]Susanna Kimchi, Alona Kimchi, Susanna Weeping, Keter Publishing, Tel Aviv, 1999.
- [31]Tamar Fink-Reiner, End of Silence: Chapters of Memoirs, Yad Yaari Publishing, Tel Aviv, 2012.
- [32]The Translated Zohar: The Book of Genesis: Parashat Vayigash Elio, Page 205 72. [33] The New East: Volume 1, Booklet 1, (Israeli Association for Middle Eastern and Islamic Studies.(
- [34]White God, Everything Still: White God, Tel Aviv, 2016 .
- [35]Wilhelm Gesenius, Gesenius' Hebrew Grammar, Gould, Kendall, and Lincoln, University of Michigan 2008 .
- [36]Yacov Shir Golian, The Darkness At the End of the Tunnel (the window), Xlibris Corporation, United States of America, 2011.

[37]Yehudit Lifshitz, Oded Lifshitz and Omer Sergei, Bible for Middle School: Tribes to the Kingdom - Grade 8, Jerusalem, Yitzhak Ben-Zvi Publishing House, 2011 .

[38]Yossi Waxman, please do not say hello to me, Keter Publishing, Tel Aviv, 1999 .

Internet bibliography

[1]www.benyehuda.org/

[2]www.calcalist.co.il/local/articles

[3]www.haaretz.co.il/news/education /

[4]www.he.wikipedia.org/wiki/

[5]www.he.wiktionary.org/wiki/

[6]www.inn.co.il/Articles/Article

[7]www.kikar.co.il/abroad/258298.html

[8]www.kolhazman.co.il/

[9]www.maariv.co.il/news/Article

[10]www.mako.co.il/news-military/politics/Article

[11]www.milononline.net/

[12]www.news.walla.co.il/item/

[13]www.news1.co.il/Archive/

[14]www.one.co.il/Article/

[15]www.psakdin.co.il/Court/

[16]www.safa-ivrit.org/exp-abc/ayin/

[17]www.shironet.mako.co.il /

[18]www.sport1.maariv.co.il

[19]www.sport5.co.il/articles.aspx?Folder

[20]www.ynet.co.il/articles /

[21]www.hebrew-academy.org.il/